

Poctěno cenou předsednictva Ustředního výboru Československého svazu protifašistických bojovníků v XXIX. ročníku soutěže vzpomínek a historických a dokumentačních prací.

Viktor Boháč

Činnost odbojové

skupiny R 3

v nymburském okrese.

Kopie stránek: 1 až 4

58 - 81

94 - 95

107 - 110

113

116

I. Ú v o d .

O činnosti odbojové skupiny R 3 v nymburském okrese, ba o její existenci dnešní generace na Nymbursku, Poděbradsku a Městecku nic neví, ačkoli to byla největší odbojářská organizace v našem kraji. Bylo na ni zapojeno několik set lidí. Jen v akci na ustavení národních výborů bylo účastno více než 200 odbojářů a kolem svého štábu postupně soustředila téměř všechny odbojové skupiny, které ku konci okupace na nymburském okrese existovaly.

Naše organizace nepatřila žádné politické straně, měla spíše ráz organizace vojenské, bylo v ní mnoho bývalých aktivních i záložních důstojníků, rotmistrů, poddůstojníků i vojáků. Jediné, co se požadovalo po stránce politické, byla socialistická orientace. Protože se stalo zvykem téměř ve všech publikacích o odboji zdůrazňovat politickou příslušnost některých odbojářů, považuji za spravedlivé a slušné ke všem stranám Národní fronty i bezpartijním tuto příslušnost uvádět, pokud ji znám. Chci tím ukázat, že odboj proti nacismu nebyl jen věcí jedné strany, ale všech poctivých a statečných lidí celého národa, a že vedoucí a nebezpečné úkoly brali na sebe lidé ze všech vrstev a skupin.

Jsem ovšem dalek glorifikovat snad jen činnost strany, ke které jsem od svých 16 let příslušel, již jako člen Svazu socialistické mládeže, který byl složkou národně socialistické strany a jejím levým křídlem. V záhlaví svého orgánu "Mladé Proudy" měl Fůlpánovo heslo "Socialismus stavíme nejvýše"

Váhal jsem dlouho, mám-li psát o činnosti organizace, kterou jsem založil. Nebyli jsme jejími členy

pro nějakou pomyslnou budoucí slávu, ale proto, že to byla naše povinnost národní a vojenská. Došel jsem k závěru, že tak učinit musím, že je to moji povinností vůči bývalým spolupracovníkům. Nezištná práce stovek vlastenců nesmí být zcela zapomenuta. Budu přísně objektivní, je mi vzdáleno něco přikreslovat a líšit události jinak, než jak zůstaly v mé celkem dobré paměti a jak vyplývá z četných dokumentů z let 1945, 1946 a pozdějších, které jsem uchoval.

Odbočka R3 v Kymburce byla součástí rozvětvené organizace, v jejímž čele stáli Prof. ^{Jan} Grňa, pozdější předseda Svazu národní revoluce, generál Luža, vrchní velitel všech čsl bojových sil na území protektorátu v době okupace a Josef Císař, pozdější člen výboru pro evidenci účastníků domácího odboje. My jsme měli styk hlavně s gen Lužou, prostřednictvím Jos. Cuředníka, ředitele Okresní nemocenské pojišťovny v Benešově / nár. soc. / Po sarti Cuředníkově ^{o Císaři} prostřednictvím Jaroslava Pelikána, s kterým mě spojil Ant. Vacek, vrchní účetní Ústředního svazu nemocenských pojišťoven v Praze / nár. soc. / *[křížem napsáno: jak-li publikovatelná informace]*

Luža byl zastřelen protektorátními četníky, když se bránil ztčeni a Cuředník byl zabit v přestřelce mezi ním a gestapem dne 13. září 1944. Gestapo vniklo do ilegálního bytu v domě č. 29 v Zitné ulici v Praze, kterého používali členové R 3 při cestách do Prahy.

O nymburské odbočce R3 v novinářských článcích a publikacích není téměř zmínky. Stejně tak o skupinách, které na ni byly napojeny. Vyjímku tvoří několik článků v nymburských novinách z let

1943 a 1946 a krátká zmínka v roce 1965 o některých osobách, které byly členy R 3. Při oslavách v roce 1975 již ani to. Na nymburské výstavě o odboji v roce 1975 bylo potlačeno vše, co skupinu R3 připomínalo. Jakoby měla činnost tak bezvýznamnou, že není třeba věnovat jí sebemenší pozornost. Že tomu tak nebylo, a že práce jejích příslušníků v revolučních dnech byla uznávána, svědčí skutečnost, že za předsedu Revolučního okresního národního výboru byl jednomyslně zvolen vedoucí příslušník nymburské skupiny R 3 a 2. místopředsedou stejně jednomyslně byl zvolen další její člen. Funkci 1. místopředsedy vykonával člen KČM, který ostatně také příslušel ke skupině R3.

Tato moje práce má také ukázat, jak rozsáhlá a všestranná byla činnost skupiny R 3 na nymburském okrese,

X . B o j .

Dne 9. května doručil mi kurýr oblastního velitele tento písemný rozkaz, datovaný 3. května.

"Všeobecné události vojenského i politického rázu na bojištích i uvnitř Čech nasvědčují, že dojde k otevřené osvobozovací akci na našem území každým okamžikem. Proto buďte připraveni. Bez ohledu na to jak dalece pokročilo organisování bojových skupin v politických okresích, resp. i otázka vyzbrojení, musíme jednat ihned, jakmile to bude všeobecná situace vyžadovati. Proto ihned vyzoomněte své organizační důvěrníky, aby neprodleně zařídili mobilisaci vybraných osob ve svých obcích, jakmile bude vydán rozkaz pod heslem:

"V boj proti okupantům a zrádcům." Krystal "

Ihned byli vyzoomnění velitelé pohotovostních oddílů Turka, Vančura, Šaspar, Zakošil a prozatímní velitel dílen Grundman.

Leč události byly rychlejší, ztáhla k tomu. Cituji podle článku Nymburk v revoluci:

"Pátý květen. Před polednem zástupce Boháčův, Šura, zachycuje ve "štábu" v hospod. záložně volání pražského rozhlasu o pomoc a narázkuje nařizuje ihned nástup všech složek prvního sledu. Nastupují Turkovy oddíly, Zahradníčkovy motospojky, mládež, hasiči, pak četníci, policie atd. (pozn. dopoledne jsem byl v Řežbeřech/ Přijíždí Boháč a na poradě vedoucích určí se úkoly."

Ovážena situace a stenoven generalní bojový plán. Cituji z téhož článku :

"Naše jednotky mají sice několik set neohrožených mužů, ale téměř zcela beze zbraní. Proti nám v Nymburce 800 elitních vojáků, na okrese cca 1500, v blízkých Milovicích 6000, pancéřů, v Božím Daru letadla / Inneimannova letka / Terén naprosto přehledný nevhodný pro partizánství. Řešení bylo :

Hlavní bojový úkol: vázat posádku v Nymburce, případně i v Milovicích, aby nemohla zasáhnout v Praze. Nevyvolávat srážky v Nymburce ani ostatních obydlených místech a boje přenést mimo ně, na silnice, železniční tratě. Stavět zátarasy, přerušovat tratě. Vástrahovat orientační sloupy atd. Tento plán byl hlášen do Prahy Národnímú výboru t. zv. vodní linkou. Bylo to telefonní spojení jezů a přehrad na Labi a Vltavě se Zemským úřadem. Tato linka nebyla zapojena na státní síť a Němci o ní nevěděli. Touto linkou mohli jsme být ve stálém nerušeném spojení s Národním výborem.

Naš bojový plán byl velitelstvím pražského povstání schválen. Cituji telefonát:

Dne 6. května

" 8 hod 31 min ráno : Telefonuje Praha. Pl. gen. štábu Bürger naše opatření úplně schvaluje "

Vrchní velení pro celý okres ^{ma} má pluk Nouzák Turek přejímá velitelství v dílnách, provádí rozsáhlou reorganizaci, sestavuje z vojáků čety a postupně je vyzbrojuje a buduje z dílen neohrožitelnou pevnost, která se stává hrozbou nejen posádce nymburské, ale i milovické a našim trumfem při jednáních s německým velením

Dalším naším bojovým úkolem bylo zmocnit se rozsáhlých skladů bojového materiálu, které Němci měli na našem okrese v loučenských lesích, zejména u rybníku Jivák a u Seletic. Kromě nich byly další sklady na okrese jičínském mezi Ledci Domšnicí. Podle mého odhadu při průzkumných cestách, mohlo tam být uskladněno 1000 až 1500 vagonů válečného materiálu

Tyto sklady vedle Němců střežili také Maďarů a Chorvatů. To se ukázalo pro nás velikou výhodou, protože nakonec se dali získat k tomu, aby se obrátili proti Němcům a přidali se na naši

stranu. Tak se podařilo zabránit plánovanému zničení tohoto stamilionového bohatství, vyzbrojit z něho naše vojenské jednotky a sklady v pořádku odevzdat sovětské armádě, které jediné příslušely jako trofejní materiál.

Zásahu o získání Chorvatů měla především jabkenická skupina Hložkova, od nás byl k nim poslán jako spojovací důstojník por Kotouč. Chorvaté v počtu asi 120 bojovníků posílili partizánský oddíl jabkenických a několik desítek jich odešlo do Hymburka, kde posílili naše vojenské oddíly.

Od 2. května bylo obecně známo, že úřadovny RROMV jsou v v Hospodářské záložně, nejen obyvatelstvem, ale i Němcům. Po výzvě rozhlasu proudí tam dobrovolníci, kteří se dávají k dispozici a jsou disponováni k Turkovi do dílen.

Němci pochopitelně si všimli zvýšeného ruchu kolem naší úřadovny. Důsledek toho byl, že skupina vojáků pod vedením nadporučíka vnikla dovnitř a všechny přítomné internovala. Současně Němci obsadili i poštu, abychom s nikým nemohli navázat telefonické spojení. K telefonům na poště byly dosazeny dvě Němky s příkazem spojovat jen německé hovory.

Vojáci zajistili v Hosp. záložně východy, ale žádného násilí se nedopouštěli, nic neprohlíželi. Protestoval jsem proti jejich zákroku a varoval je před násilím.

Na dotaz nadporučíka, proč jsme se shromáždili, co je naším cílem jsem odpověděl:

"Zatím chceme, aby v městě byl zachován klid" a dodal jsem dvojznačně " máme však dostatek sil, abychom zvládli každou situaci "

Bylo to v souladu s plánem v městech udržovat zdánlivý klid a boje přenést mimo aglomerace.

Internace trvala - pokud si dobře vzpomínám - asi 2 hodiny. Po té vojáci bez vysvětlení odešli. Plukovník Otto zřejmě zatím dostal instrukce a internaci zrušil.

Okamžitě po odchodu vojáků vyšli jsme před budovu, abychom pozdravili ~~se~~ československou vlajku, kterou nad budovou vztyčovali Jos. Kulík a Jos. Bacilek /oba nár. soc./ Uvítal jsem ji nadšeným projevem. Ale ještě jsem nedokončil, když zazněla salva z kulometu od místa, kde je nyní velkoobchodní "Kliška".
Při naší hlavy mířem k vlně
Vraceli jsme se k budově, když jsem spatřil plukovníka Otto. Obořil jsem se na něho přibližně těmi slovy, která jsou mi nesprávně vyládana do úst 2. května . . .

Zde mi budiž dovoleno malé ex tempore. Nered bych se smířil s tím, že Vach vědomně mluvil nepravdu. Byl mi vedle Turka z komunistů nejbližší. Často jsme spolu diskutovali. Svěřil se mi, že ke komunismu došel čtením bible a čtením Kristova učení. A tento přístup k socialistickému světovému názoru mi byl sympatický. Domnívám se, že to co zaslechl 5. května nesprávně datuje k 2. květnu. Záhadou mi ale zůstává, ^{že} když jsem mluvil německy a Vach německy nezná. Střelbou nebyl nikdo raněn, kulometník v bezmocném střík vzteku chtěl nás alespoň postřelit.
Pluk Otto po měm překročení udělení stáhl.

Kovažují za užitečné, když připomenou, jak se během doby vyličení událostí z 5. května poznamenávalo.

Mír Sobotka v novinách nár. výboru z 1 června 1945.

11) Kynburk, sobota 5. května. Jak bylo již řečeno, nařídil se obnovit německé nápisy, bylo v pátek i dnešního dne dopoledne loudavě prováděno. Tam, kde nápisy prostě přeškrabali, byla jejich obnova v celku jednoduchá. Jinde museli marukovat se svým nadobím

malíři písmo. Prscovali jen do 12 hodin. Pak šli na oběd. K práci se již nevrátili, čekali na zprávy vždy ve 12,30. Doba vysílání zpráv se pomalu blížila. Hudba dohrávala. Ukončeno. Hlas z přístroje: "U-slyšíte zprávy." Mnoho jich nebylo. Snad byly přerušeny. Nápadné to příliš nebylo. Hudba začala opět hrát. Bylo asi 12,37, když jsme se dověděli o tom, že v Praze se něco děje. Výzva z rozhlasových přijímačů v "Příslučníci pražské uniformované stráže se žádají, aby ihned přispěchali do budovy rozhlasu"

Nebyla mnohohlavná, ale způsob vyhlášení, tónové zabarvení, nevěštily nic dobrého. Další výzvy pak už přímo žádající o pomoc proti esesákům potvrdily hroznou domněnku. Lidé bezděčně vybíhali na ulici, jeden druhého se dotazoval, co slyšel. Každý jen slyšel to, co ostatní. Jiného se nevědělo nic. Další a další výzvy o pomoc rvaly nervy. Tentokrát si lidé na domech vlajky nevyvěšovali. Snad že byli zklamáni, snad ze strechu, neboť do ulic a zvláště na náměstí vešly jednotky německé branné moci, plně vyzbrojeny.

Bylo asi půl čtvrté, když se členové Okresního Národního výboru shromáždili před budovou Okresní hospodářské záložny a s obnaženými hlavami hleděli k rozvíjející se vlajce na budově. Nadšená slova, vítající tento symbol našeho státu, který dlouhá léta ukrýván charakterisoval náš stav poroby, pronášená ing Boháčem, byla náhle přerušena střelbou. Jeden z vysokých důstojníků, kteří byli pod loubím u fy Novák, vypálil ze své automatické pistole salvu. Patrně se mu demonstrace s uvítáním naší vlajky nelíbila a chtěl ji zemazit. Při tom šel jako tur. Bolo nutno hledat úkryt. Zraněn nebyl

nikdo. Protože se na náměstí objevil sám velitel německé posádky, bylo s ním zahájeno jednání, v němž byl členy Národního výboru upozorněn na stav a žádáno na něm bezpodmínečná stažení hlídek z ulic a přípustní vlajkovájí domů. Dal se předsvědčit a ustoupil rozhodnému slovu představených občanstva. Akt uvítání čsl vlajky byl znovu zahájen a v klidu slavnostně dokončen. Náměstí jako na povel se znovu odělo v slavnostní háv. Němečtí okupanti se řadili do útvaru a odcházeli s dlouhým nosem." A níže pokračuje:

"Zástupy mužů se ochotně hlásili do pomocných služeb. Byly vytvořeny četky i hlídky. Objevovaly se i československé vojenské uniformy. Právem s obavami byla opět očekávána noc. Nebylo by bývalo vůbec divu, kdyby Němci ve svém vzteku v noci obyvateľstvo přepadli a postříleli. Hlídky sice procházely městem, ale beze zbraní, více méně pozorovaly co Němci dělají. V dílnách bylo rozhodnuto setrvať v odporu. Již na večer místní rozhlas na náměstí vyzval statečně mužšaby se dobrovolně hlásili k obraně státních dílen. Většina mužů se nerozhodovala vůbec. Mladí starší, houfně odcházeli Masarykovou třídou k dílnám. Ve vrátích žádného nenutili ke vstupu, obsah jejich slov byl jasný "Buďte zde asi šichta, tak jen dobrovolníci a zkušení vojáci" Ale hlásili se i ti nezkušení. Je sílilo vědomí, že vlast potřebuje hrdinů a pomoci. Mnoho zbraní zde po ruce ale neměli..... Ještě v noci byly uspořádány kursy v zacházení s některými zbraněmi

Nový Bysbark, 30 dubna 1946:

Četka SS vtáhne do budovy OHZ a internuje vedoucí akce a obsazuje poštu. Podává se však je obelstít Němci uvěří, že jde jen o poradu o zachování pořádku, a pouští nás na svobodu. Ihned po propuštění

tění z internace nastupuje národní výbor v řadě na opuštěné náměstí, nechává vyvěsiti první vlajku na budově záložny a Boháčův proslov vítá symbol svobody. Do jeho řeči řve velitel hotovosti na náměstí povely k palbě. Salva z automatů do národního výboru. Naštěstí nikdo nezraněn. Němec Schwacha donucen ihned k intervenci u plukovníka, ten hotovost z náměstí odvolává.

Pozn. K této verzi *přidán Schwacha*. O jeho intervenci nic nevím. Je to asi jen dohad. Správná je vyličení M. Sobotky, jež odpovídá i mému popisu události. Členové komise region. dějin při OV KSČ v r. 1965 líčí události shodně, na scéně ale přibývá další akter., Al Tyll :

" Členové revolučního OHV jsou volní. Po chvíli vycházejí na náměstí a dávají vyvěšovat státní vlajku na budově hospodářské záložny. a Boháčův a Tyllův projev vítá symbol svobody. Na Tylovu výzvu se zpívá národní hymna "

Tyll ale mezi internovanými nebyl, řekl mi, že se odebral do dílen, aby zajistil pomoc, když viděl přicházet vojáky do OHZ. Potvrzuje to i Matek v písemné zprávě o své činnosti : Bod č. 16 :

"4. května varoval J. Matek A Tylla, aby nešel do hospodářské záložny, kde bylo sídlo ROHV. V té chvíli byl celý ROHV zatčen německými vojáky "

Pozn. V datu je ovšem omylem bylo to 5. května .

A nyní ještě stručně, jak to bylo toho dne v řadě - bradech . V dílně krejčího Korym sešel se celý národní výbor, aby složil slib republice a panu prezidentu Benešovi.

Na zámeček, kde je velitelství německé posádky je poslán dr Filip, Jaroslav Hájek a dr Joschke, Náměstí je plno lidí. Jakýsi oberlejtnant vede deputaci do místnosti za kancelářemi lázní. Ten čeká velitel

posádky..... U stolu stojí také Messner. Naši jed-
nají klidně a pevně, takže se velitel zavazuje, že
svým vojákům zakáže použít zbraně, je mu samozřej-
mé, že občané mohou nosit trikolory a prosí, abychom
je nevnucovali německým vojákům... Hlavní je pří-
slib, že se strany německé nebude již nic podniknu-
to. Deputace se vrací, tentokrát již na radnici, a
rozhlaseem oznamuje dojednání..

Zachyceno podle vylišení Dr J. B. Joschke.

Zatím co ve městech se zachovával zdánlivý klid,
v terenu se bojovalo. Již 5. května loučenský oddíl
vedený ksp. ^{laqu} Maciálkem zmočil se skladiště u Jiváku,
ukořistil dva tanky a různé zbraně, zejména množ-
ství pancéřových pěsti. Zasáhl také do bojů po bo-
ku partizánského oddílu Hložkova.

Hložkův partizánský oddíl byla největší vojenská
odbojová skupina na našem okrese. Již na počátku
roku ¹⁹⁴⁴ měl 112 bojovníků, rozdělených do 8 skupin.
Byli v něm nejen češi, ale i několik uprchlých za-
jatečů. Do května se dále rozšiřoval a v revolučních
dnech patřilo k němu také asi 200 rudoarmějců,
180 jugoslávských bojovníků, 2 Řekové, 6 Angličanů,
3 Francouzů, 2 Poláci. Během bojů přihlásilo se
do něj mnoho dalších českých bojovníků, takže di-
sponoval celkem asi 2000 muži.

Brigáda pracovala namoženě, ale byli jsme s
ní ve stálém styku. Již během roku 1944 provedla
řadu destruktivních akcí a 5. května svedla s naci-
sty první velký boj u Luštěnic. Nacisté nařadili
pancéře a zatlačovali partizány. Ale u luštěnic-
kého nádraží postavil se Němcům na odpor také
početný oddíl Maďarů, takže se podařilo přinutit
je k ústupu. Téhož dne zasáhla brigáda společně
s naší loučenskou skupinou u Jiváku. Zde se k ní
přidali Chorvati.

Dne 6. května srazila se s německou posádkou ve Mcelích. Na Mcely zaútočil již 5. května oddíl Mašiálkův. Němci přivolali posily, naši bojovníci byli obklíčeni a asi 25 jich bylo zajato. Zášhem jabkenických partizánů byli osvobozeni. Při tom bylo ukořistěno množství zbraní a několik aut. Asi 200 sovětských zajatců, osvobozených před tím v Ledcích bylo plně vyzbrojeno ukořistěnými zbraněmi a zařazeno do brigády.

Brigáda totiž již před touto pomocnou akcí zaútočila na nacistické posádky v okolních obcích, přinutila je ke kapitulaci a v Ledcích osvobodila sovětské zajatce.

slučbou

Zajatí Němci byli shromážděni v Ledcích a dne 7. V. byli eskortováni do mcelského zámku. Eskortu přepadli německé pančeře z Mělovic, zajatí nacisté byli osvobozeni a celý 12tičlenný eskortní oddíl byl postřelen. Potom se Němci obrátili proti Loučeni. Zajali 42 občanů a odvěkli je do Božího Daru. Zde byl jeden zastřelen a ostatní se 9. května vrátili.

mlh
~~ti~~ Pokroku v Loučeni se německé pančeře ~~obrá-
 tí~~ proti Mcelům, kde začali ~~útočit~~. Jabkenická brigáda spolu s Rudarmějci a Jugoslávci přispěchala na pomoc. Pošlo k nejtěžším bojům v našem okrese. Partizáni dorazili jen k Ledcům. V prudkých bojích byla část partizánů zajata i s Hložkem a odvezena do Tachomi. To už ale bylo 8. května a osloboditelská Rudá armáda se blížila. Hložek využil nejistoty Němců, která z toho vyplývala, sjednal výměnu zajatců, na základě které se naši lidé po 18 hodinách zajetí vrátili.

V příštích dnech brigáda stejně jakdse dále i jinde odzbrojovala a zajímala Němce.

Nakonec uvádím celkovou bilanci brigády: v Ledec a okolí bylo zabito 91 nacistických vojáků a mnoho jich zajato, ukořistěno množství mate-

riálu. Vlastní ztráty 93 padlých, 12 těžce raněných a několik desítek raněných lehců.

Dalším centrem bojů byla silnice za Prahu mezi Sadskou a Kerakem. Pořádali jsme národní výbor v Sodské, aby tam byly postaveny zátarasy, jež by zdrželi německé síly měřující ku Praze.

Opisují z kroniky města Sadská :

" Neděle 6. května.

Večer nařídil Národní výbor v Sodské, aby byly zřízeny v Keraku záseky. Do lesa se ubírají téměř všichni zdejší muži, aby zastarali cestu ku Praze. V noci padají velké stromy přes silnici, u kapličky poríženy barikády z vozů, které převaleny ležely na silnici. Záseky byly tak důkladné, že žádná německá kolona by byla Kerakem nepronikla.

V ranních hodinách práce na zásekách pokračuje. Byla radost se dívat na naše muže s jakou radostí a obětavostí a jakým nadšením všichni pracovali.

V pondělí ráno se dostavil na NV německý důstojník s nařízením, aby záseky v Keraku byly odstraněny. Jeho nařízení nebylo splněno.

V úterý 7. května ve 2 hod. odpoledne přijíždí od Poděbrad velké kolony německého vojska. Vojáci nejsou ještě odzbrojeni. V jejich vozech jsou i ženy a děti. Jeli ku Praze a dojeli až ke Keraku, protože někdejší u kapličky byly odstraněny. Pro velké záseky dál nepohli. V nastalé přestřelce byli usarčeni čtyři naši muži, strážci záseků. Byli to hrdinové Ant. Hauze, Karel Lugnajer a František Němejek ze Sadské a Bartoloměj Gláma z Třebestovic. Na úsvitě naší svobody nedočkavě se splnění svých vlasteneckých ideí, položili své mladé životy za vlast a národ.

Byli i na straně Němců. Brzo na to se německá kolona vrátila a odjela směrem k Nymburku. Ve voje-

ku byl již patrný zrustek."

Zátarasý se budovaly i na ostatních silnicích, ničili se na nich orientační tabule. Porařovalý se také řelezniční spoje na křihu.

Cituji telefonát :

" 7. května l. hod. 4 min v noci. Na km 815,5 vyletě-
la trať, porřozena. Strojvůdce i topiř se vrátili. "
~~xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx-xxxx~~, Hrdinní řelezničářl,
kterí tuto akci provedli byli Bervinský a Bohá-
ček, (oba kom.) Obdobných akci bylo několik. V jiném
případě byla trať zatarasena německým sanitním v
vlakem.

Dne 6. května náhle onemocněl pluk Kouzák. Byl od
2. V. v neustálé permanenci, v neustálém napětí,
téměř beze spánku. Musel vyřizovat věci bojové, kde
na něho dolenala odpověď za lidské řivoty.
Musel vyřizovat dotazy, které přinařely spojky, ne-
bo které přicházely telefonem. Opatřovat si infor-
mace o situaci, aby mohl správně rozhodovat. Vše vy-
řadavalo rychlou odpověď, okamžitě zavřizování, k to-
mu řeče o náře vojenské jednotky, o jejich ubyto-
vání a stravování.

Pluk Kouzák se po krátkém zotavení vrátil k vý-
konu své funkce 8. května a vykonával ji až do 13.
května. Cituji z Reviz NV. z 13. května 1945

" Dne 13. května byl, předseda NV Ing Boháč se zá-
stupci armády na Zemském velitelství v Praze, kde
bylo stanoveno: Okresní velitelství řal armády
bude v Poděbradech a v řele stojí generál Mrázek
a Nymburce bude posádkové velitelství s velitelem
bude podpl. Kosář.

V době Kouzákovy nemoci jsem ho přechodně za-
stupoval. Byly jsme vysílačku v Poděbradech a
obsadili ji, přerušili dodávku proudu vysílače v
řiblicích a započali s zajímáním a odzbrojováním
Němců.

Od 9. května odzbrojování a zajímání Němců nabylo masových rozměrů. Jen v Nymburce do příchodu Rudé armády bylo odzbrojeno a zajato ne 1500 Němců. Shromažďovali se na fotbalových hřištích. Stejně tomu bylo i s materiálem. Povozy a auta se shromažďovaly na fotbalovém hřišti, kde je dnes železniční učiliště a choulativý materiál a zbraně v cukrovaru.

Nebylo to vždy jednoduché. Někteří nacisté se pokoušeli probít na západ. Ale vždy jim v tom bylo zabráněno.

(v Nov. MV)

Cituji z článku "Riegrovo náměstí bojištěm" z 11. května, v němž se líčí situace 9. května:

"Po 10 hodině počaly projíždět první kolony zvrhlých Němců, kteří v bezhlavém úprku hledali záchranu. Urdá kdys armáda, terorizující celou Evropu, zhroucena, s opovržením celého kulturního světa, přehala před okamžitým trestem. První auta projela náměstím. Pro nějakou poruchu se celé kolo na zastavilo. Nebylo třeba nijak hrozit a již dostávali naši lidé do rukou zbraně. Docela ochotně. Žádný odpor. Také ochotně opouštějí vozy a řadí se se zaváženými rukama do útvarů. Další a další auta se vyprazdňují. ....

Nyní si už hned tak netroufali uniknout. A přece. Hlídky z rohu náměstí u lékárny hlásí blízkost pancéřový vůz. Ještě nedozněly hlasy a již zapraskaly suché výstřely. V panickém strachu posádka pancéře páčila proti našim lidem

šakly první výstřely proti. Stateční naši muži konečně promluvili. Obrněný vůz však šíleným letem projel náměstím, stříleje na všechny strany a škoda ujel. Nedojel však daleko, za městem byl přece zneškodněn a posádku stihle zasloužená odplata."

Auto bylo zasaženo pancéřovou pěstí.

Během bojů bylo stále jednáno s plukem Otto o odevzdání zbraní. Většinou prostřednictvím našeho parlamentáře št. kap. Jelínka. Byl to starší spolehlivý důstojník, který mluvil dokonale německy. Od 7. května plukovou službu vykonávala již naše armáda, ^{naše vojska zlikvidovala} vyjednal také odminování mostů, ačkoli kabely k nim již přeřezali naši vojáci Jan Rachlík /n.s./ J Kraus /n.s./ a G Blouhý /kom./

Na den 8. května dohodl Jelínek schůzku našich představitelů s německým velením za účelem projednání kapitulace a proceduryz tím spojené.

Nymburčtí Němci byli již od 7.5. svázení do budovy reálného gymnasia a do hotelu Zlábek /dnes budova Okres. velitelství/, kde je hlídala silně ozbrojená německá ~~stráž~~ stráž. Byli zřejmě připravováni na transport.

Schůzka s velením nekonala se již na v hotelu ~~Pula~~, ale Němci museli přijít za námi do budovy OKZ, kde byla k tomu účelu v I. poschodí připravena místnost. V čele německé delegace byl pluk. Otto, naří vedl pluk Kouzák a já, oba v uniformách. Pokud se pamatuji jednání se dále účastnil Dr Šára, Dr. Brožek, Vach, skpt. Jelínek.

Jednání bylo obtížné, ale nakonec Němci ~~stáhli~~ uznali, že jim nezbývá než kapitulovat a odevzdat svoje zbraně. Prohlásili však, že musí učinit potřebné přípravy a že tak učiní druhého dne ráno.

Ráno však nedočkali, v noci odpochovali směrem na Český Brod, nymburské ~~plukovní~~ plukovní s sebou nevzali. Ze zbraní ^{posáhali} posáhali si jen pobočné a pušky, ostatní zůstaly v ubikacích.

Naše hlídky jim v odchodu nebránily, majíce příkaz nevyvolávat boj ve městě. Věděli jsme, že daleko nedojdou, artdinná sovětská armáda se již blížila.

Ještě bych měl dodat, že po ukončeném jednání s německým velením, byl dán Turkovi příkaz, aby v dílnách připravil naše jednotky na ~~naš~~ zásah při odzbrojování Němců, což v městské kronice bylo interpretováno ne zcela přesně takto :

" Večer byl dán dílnami signál k shromáždění všech dobrovolníků, aby byl připraven a podniknut útok na německou posádku"

Členové komise reg. dějin pro OV KSC referují o této události takto :

"Německá posádka měla asi také nějaké informace o kapitulaci, protože zde byl pozorován neobvyklý ruch. Když bylo zjištěno, že mají v úmyslu Nymburk opustit, z taktických důvodů jim v tom nebylo bráněno, jen byl bedlivě sledován každý jejich pohyb.

A tak se přes noc z města německá posádka vytratila, aniž by měla v úmyslu vyplnit rozkaz akce "spálená země"

V podstatě shodně se mnou, jen to, co přiznávám otevřeně zahalují ~~do~~ nářadového balonku taktických důvodů.

Někteří radikální kritici nám vytýkali, že jsme Němce nechali odejít. Ale jaký by to mělo smysl vyvolat boj v ulicích města? Byli by jistě přivolali tanky z Milovic, jako to učinili v leučenské oblasti. Mělo by to nějaký smysl ~~expandistický~~ když už bylo vlastně po válce? Ve večerním vysílání z Londýna bylo přece oznámeno, že odpoledně německé vrchní velení přijelo podmínku bezpodmínečné kapitulace.

Na konec ještě průběh tohoto památného dne v Poděbřanech. Receptu-ji opět vyprávění evangl. faráře Dr. Jeschke :

"8 květno, úterý.

Den začal tím, že v 6.40 projeli městem američtí parlamentáři a bílým proporem na rychlých obrněných vozech. Bylo jich asi 8 - 10. Jeli směrem od Prahy k Hradci Králové. Dnes začal zasedat soud národní očisty. Kapitulace, která vstoupí dnes minutu po půlnoci v platnost, se projevuje již celý den. Od poledních hodin až do pozdní noci projiždí poražená německá armáda. Z Poděbrad se houfně, ve značtu stěhují Němci, jejich nemocnice a vojsko. Vyklizují se školy. Na radnici vyjednávají němečtí lékaři, jsou před jednáním vyzváni k respektu k Československé republice a jejímu prezidentovi. Ochotně souhlasí - ovšem! a podrobuji se všem podmínkám. Dopoledne jsme ~~užili~~ okamžik plný pohnutí: na zámecké věži je vyvěšen státní prapor za zvuků hymen.....

Před svým večerem vidíme z radnice průvod vycházející ze zámku. Obrstleutnant Schuster a jeho adjutant. Národní výbor zasedá v starostenské úřadovně. Schuster vstupuje, říká, že doufá, že nezavdal příčin k výtkám. Dr Filip mu na to odpovídá doslova: "Doufám, že jste s námi učinil lepší zkušenosti, než my s vaším gestapem" Konec utrpení, konec války. Ale v Praze je zle. Spojky přišly se zprávou, že Staroměstská radnice hoří. Pozdě v noci mluví anglický král v rozhlasě: "Děkujeme Bohu, že jsme se dožili tohoto dne, ověříme se v budoucnu do jeho ochrany.." A už je tma, kdy konečně se roznese zpráva, že jedou Rusové "

V závěru této kapitoly je ještě mojí povinností jmenovat ty příslušníky naší obnovené branné moci, kteří projevili mimořádnou bojovou odvalu a horlivost v plnění povinností. Jsou to ~~kráží~~ ^{Kedla} npr Turka, kpt Maciálek, kpt Novotný Mil, kap. v z. Grundman, por Kašpar, por Zakouřil, por Kotouč, por v z. Vančura, por Procházk a. por Kocián čet Carda *Byla jich ještě více, ale s tím jsem nepočítal do nízkého státního*

XI. P ř í c h o d o s v o b o d i t e l ů .

Jako všude jinde tak i ve městech a vesnicích našeho okresu se s radostnou nedočkávaností očekával příchod Rudé armády. První konkrétní zprávy došly časně ráno 9. května.

Cituji telefonát z Městce Králové :

5 hod. 20 min. Blíží se Rudá osvoboditelská armáda. Je nutno bez prodlení odstranili veškeré překážky na státních silnicích. Rudá armáda chce zasáhnouti německá vojska, která trčí na silnicích.

Odstraňte bílé pásky z rukávů, neboť Rudá armáda je považuje za označení přecházejících Němců. Noste proto pouze trikolory, nebo pásky rudé barvy.

Nenoste u sebe zbraní, nebo tyto dobře skryjte. Nestájte při silnicích, neboť se jedná o boj "

Spojky ihned roznesly tento pokyn po celém okrese a všechny zátky a překážky byly odstraněny. Na uvítanou Rudé armády se také připravují sovětské vlajky. K tomu cituji tento telefonát

9. května, 11 hod 40 min.

Dotazy o ruské vlajce. Vlajka rudá-nahoře u žerdě bílá přes kladivo v barvě žluté. Informaci podal Zelený.

Zjistili jsme však, že někde z neznalosti byl stp s kladivem v barvě černé, což by byl znak smutku. Spojky provedly kontrolu a zajiřily odstranění nespádností.

Ráno jsme se dočkali! To radostné vzrušení bych nemohl lépe vylíčit, než Šlánek v Rovinách národního výboru ze dne 11. května. Proto cituji:

" Ve čtvrtek dne 10. května 1945 před 7. hodinou vstoupili do města první slavní krasnoarmějci a byli uvítáni nadšeným lidem, který jim nabízel jídlo, pití, kouření a zasypával je květy. Ženy i muži plakali radostí, že je konec utrpení a řádění německých hord. Za armádu je uvítal plukovník ^{uv} Novák a odvedl důstojníky Rudé armády poručíka Fjodora Fjodoroviče Filipěuka, velitele baterie 65. motostřelecké brigády a mladšího poručíka, Nikolaje Nikolajeviče Trojskýho, velitele čety do úřadovny

Národního výboru, kde byli uvítáni jeho předsedou Ing. Viktorem Boháčem, který jim vřele poděkoval, že nás osvobodili z nacistického utrpení.

Poručík Fjodor Fjodorovič Filipěuk poděkoval za uvítání a mimo jiné pravil, že přátelství Sovětského Svazu a Československou republikou musí být spjata pevnými svazky na věky, neboť jenom tak je možno, aby slovanské národy nikdy více nebyly napadeny zapřísáhlými nepřáteli.

Po přípitcích slavné Rudé armádě, Sovětskému Svazu a jeho velkému maršálovi Stalinovi, po přípitcích Československé republice a jejímu prezidentu Āru Edvardu Benešovi byl oznámen z balkonu občanský vstup prvních důstojníků Rudé armády do Nymburka.

Ād nadšeně provolával slávu a volal představitele slavné Rudé armády, kteří se se zástupci Národního výboru objevili na balkoně.

Poručík Fjodor Fjodorovič pronesl k lidu řeč, v níž zdůrazňoval věrné přátelství a spojenectví mezi Rusy a Českoslováky a že všichni musíme se spolu v muce přičinit, aby pevný svazek všech slovanských národů nebyl nikdy rozbit-

Předseda Národního výboru Ing. V. Boháč poděkoval

ruský představitelůn Rudé armády a ve svém projevu zdůraznil, že Československý lid nikdy nezapomene, že slavná Rudá armáda osvobodila nás z nacistické poroby. Obá projevy tlumočil spoluobčanům p. Krubert.

Lid provolával znovu slávu Rudé armádě, Sovetskému Svazu a maršálu Stalinovi. Poručík Fjodor Fjodorovič Filipčuk provolával slávu Československé republice a prezidentu Benešovi.

Ve vzpomínkách členů kom. reg dějin je opět malá změna v aktech. Vynechán pluk Kouzák a za to na nové místo vsunut Tyl.

(př. podruží)

"Osvoboditelé byli zavedeni do budovy revolučního ČNV a pozdraveni soudruhem Tylem a V. Boháčem. První větší jednotky sovětské armády vstoupily do našeho místa ve večerních hodinách 11. května. I jim bylo připraveno radostné uvítání. Zpívalo se, jáse- lo, tancovalo. Vojáci vypalovali rakety, zněly slavnostní salvy.

Nymburáci ochotně nabízeli ubytování ve svých domovech. Velitelství ale chtělo mít své vojáky pohromadě a proto byli utábořeni v prostoru lesa Babiba. Ve městě zůstalo jen posádkové velitelství, kterému jsme přikázali hotel Slavie, křaxka na Velkých Valech, kde je dnes umístěn sociální odbor ČNV.

Velitelem sobětského útvaru byl generálmajor Sokolov. Ubytován byl ve vile, kterou ^{poté byl přestavěn} na rozsáhlém dvoře svého domu na dnešní Gotwaldově ulici. Vchod do vily byl ale z Kostelního náměstí. Také ostatní důstojníci byli ubytováni v soukromí u nymburských občanů. Tak na př. posádkový velitel mjr Gabrianov u Rudolfa Turka.

A jak probíhalo uvítání sovětských hrdinů v Poděbradech, popisuje Br Jeschke :

9.května, středa. Tu jsou, tuť ten lid silný od východu! Celý den přijíždějí ku Praze. Tank za tankem. Ani nechtějí zastavit. Všichni je vítají a na náměstí nabízejí občerstvení. Ženou před sebou zbytky Němců, kteří se pokoušejí o poslední marný odpor. Dochází k bitce na Riegrově náměstí. V Libušině ulici padl matitel svého otce, který se ještě nevrátil z koncentračního tábora : Karel Hampl. Všude ve městě je slyšet rány.

10.května, čtvrtek. Večer se přece jen tři ruští důstojníci zastavují : krásní, čistí a zdraví chlapci, dva majoři a jeden plukovník. Vítáme je. Jeden přibřel přinesl láhev vodky, kterou schovával po celou válku pro takovýto okamžik. "adšení nebere konce. U radnice je shromážděn nepřehledný zástup, kterým důstojníci mluví.

11.května-pátek. Pravá radost konečně roztrhla clonu tísni. Značná ruská jednotka zastaví v Poděbradech. V lázeňském hotelu vítáme ruského brigádního generála, v parku je slavnost, při níž byli vyznamenáni ruští bojovníci. Je tu veselice, při které se tancuje, vítěze pozdravuje paní Bittlová a dr Suchánek. Radost bez konce.

12.května-sobota. Větší jednotky ruského vojska přišly do Poděbrad. Všude pro ně připravujeme místo. Máme v domě tři lékařky. V Poděbradách se hemží lidmi všech národností. Zde je skupina Angličanů a Šotů, kteří putují ze zajateckého tábora z Poličky, tam zase Holanďani, kteří byli někde na Moravě zasedáni k práci do práce, a zase skupina Francouzů z Alsaska, kteří byli někde internováni na Býchodsku. Ale to nejdůležitější, vracejí se nám terezinští vězni, pro něž jsme tento týden poslali výpravu

přehublí a jakoby v Jiříkově vidění."

Ale již v příštích dnech po radovánkách nastává nám společná práce se zástupci Rudé armády. Slovo mají hlavně naši důstojníci, kteří mají sídlo v prvním poschodí Hospodářské záložny, kde jim ředitel Novotný dal k dispozici několik místností. Předávají se zajatci i ukořistěný materiál. Sovětští intendanti byli při tom velkorysí. Značnou část kolisti nechávali nám pro potřebu československé armády. Jen vyjimečně došlo ke kolisi.

Byl to spor o zařízení Wantechovy továrny, kde šlo o to co v níž se má považovat za majetek Němců. Záležitost bez podstatnějších obtíží byla vyřízena zásahem Dr. Brožka. Druhá, poněkud vážnější kolise vznikla v jednom cukrovaru. Heparatují se již přesně bylo-li to v Rožďalovicích nebo Dymokurech. Přijela deputace, která rozčileně hlásila, že Rusové začínají demontovat stroje a hodlají je odvézt. Ihned jsem tam autem odejel a nakonec záležitost pro nás uspokojivě urovnal. Pomohla mi znalost rutiny. Všechno jednání bylo vždy vedeno přátelskou formou, jako mezi rovnými partnery.

Řešeny byly i jiné záležitosti společného styku. Cituji zprávu z novin národního výboru :

"Mezi velitelem Rudé armády generálmajorem Sokolovem a plukovníkem Housákem se strany československé armády, byla ulíněna dohoda o vzájemném styku obou armád. Posádkové velitelství Rudé armády ustanovilo strážný oddíl, který dbá o pořádek v městě a dbá o to, aby nedošlo k nedorozumnění se strany Rudé armády a obyvatelstva"

Oddíl neměl mnoho práce, nedorozumnění byla řídká a nebyla zkrátka vážná ale neopak často komická. Mnoho incidentů způsobil příměr mladého vojáka.

který chtěl vyměnit s jednou nymburskou dívenkou její jízdni kolo za trofejního koně.

Tragické případy byly jenom dva. Na samotě Iada u Zvěřínka a na samotě u osady Dršho. A to ještě je pravděpodobné, že pachatelí byli Vlasovci, protože prostým venkovanů byl Rus jako Rus.

Pokud se ale vyšetřilo, že nějakého přestupku se dopustil příslušník Rudé armády, vždy následoval přísný trest, přísnější, než jsem považoval za přiměřené rozsahu provinění. Štěstím většinou konflikty zavinili si naši lidé, kteří nutili své hosty do nemírného pití alkoholických nápojů.

Ale to byly jen případy zcela vyjimečné. Proti nim stojí nesmírné množství krásných vztahů, které se vytvořily mezi obyvatelstvem a vojáky. Až dojemná byla láska drsných mužů k dětem, jejich trpělivost s jakou odpovídali na zvědavé dětské dotazy, jak se snažili s nimi dorozumnět.

Na schůzi předsedů Národních výborů nymburského okresu dne 31. května byl ^{vznesena} na členy rady RONV Jos Šejbala řada otázek, týkajících se zásobování Rudé armády. Šejbal vysvětlil, že v prvních dnech jsme vypomahali jak s potravinami, tak s pohonnými hmotami, protože bojové jednotky postupovaly příliš rychle, aby přispěli kraje na pomoc. Zásobovací oddíly jim nemohly stačit a část jich zůstala pozadu. Později se Rudá armáda již plně zásobovala ze svých zdrojů. a to až do konce svého pobytu u nás.

Rudoarmádci pobýli v Nymburce téměř měsíc. Odejeli dne 9. června 1945. Noviny národního výboru z 12. června píší :

Tak jsme si zvykli na jejich veselé svižné postavy na našich ulicích, že jsme to považovali za něco samozřejmého, že zde jsou. Za ten měsíc, co zde byli, stali se nám milými bratry. Ač naši ochránci a osvoboditelé, nikdy se nad nikoho nepovyšovali, byli to vždy v první řadě dobří lidé, kteří nevtíravě dovedli zaujmout naše srdce.

Nyní tedy, 9. června odjeli. Na prostranství u železniční kolonie se seřadili na autech. Zástupy lidí se přišly rozloučit s těmito našimi milými bratry rudoarmějci. Přišla i železničářská kapela, která jim vyhrávala samé veselé kousky, aby si oni v srdci odnesli do své vlasti českou píseň, píseň radostnou píseň svobodného národa.

Srdce všech překypovala, volání slávy nebralo konce. Mladý sovětský důstojník vystoupil na auto a krátkými srdečnými slovy se loučil. .... "

V závěru vyliším ještě vážný konflikt, který vznikl pro rolníka Vozába z Milčic. Je to ten Vozáb, o kterém píše v kapitole "Zásobování", že přispíval potravinami rodinám uvězněných a popravených. Činím tak jednak z reportéžské povinnosti, jednak proto, že to je zajímavý případ, mající skoro ráz napínavé detektivky.

Bylo to hned v prvních dnech po osvobození. Do mé kanceláře se dostavila Vozábova matka a s pláčem sdělovala, že Rusové zatkli jejího syna a někam ho odvezli.

U posádkového velitele s nímž jsem již dříve navázal přátelský styk jsem zjistil, že velitelství vojenské policie NKVD je v Sadské. Ihned jsem s paní Vozábovou do Sadské odejel. Byl jsem ale ujištěn, že skupina v Sadské žádně-

ho Čecha nezatkla. Dověděl jsem se ale, že nadřízené velitelství NKVD je v Novém Bydžově. Odvezl jsem paní Vozábovou do Milčic a odejel do Nového Bydžova. Velitelství NKVD bylo v sokolovně. Přijala mě již na chodbě paní, která u českých návštěvníků zjišťovala proč přišli a uváděla je k příslušnému referentovi a během jednání sloužila jako tlumočnice. Mluvila plynule česky i rusky. Byla to Ruska, která přišla do Československa po první světové válce. Na velitelství NKVD ji zaměstnali přechodně jako tlumočnici. Když jsem jí sdělil, že pátrám po Vozábovi, řekla mi důvěrně, že několik lidí je uvězněno v suterenu spořitelny. Uvedla mě k veliteli, ale ten mě ujistil, že ve spořitelně jsou jen sovětští občané, desertéři a Vlasovci. Tlumočnice, které jsem před tím nařekl, že mluví rusky celé mé jednání s velitelem vyslechl a .Když jsem odcházel, rychle mi sdělila, že snad přeci ve spořitelně nějací Češi budou a že všichni vězňové budou v nejbližších dnech eskortováni do Sovětského Svazu. Byla na nádraží objednat vagony a zařazení do některého vlaku. Zatím z dráhy nedošla odpověď na tuto objednávku.

Odešel jsem nejdříve do spořitelny a žádal velitele stráž, abych se mohl přesvědčit, že Vozáb není mezi vězni. To mi bylo, jak jsem konečně předpokládal odepřeno.

Rozhodl jsem se že vyložím situaci přednostovi nádraží. Ten mi slíbil, že železničáři při vagonování zjistí, nejsou-li v transportu Češi a když ano zařadí sledování ^{a zadržování} transportu. Ze všech větších stanic bude ^{me} hlášeno, kdy transport ^{ou} pojed. Drážním telefonem bude ^{o tom} informovat nymburského přednostu Kolářa.

Asi za dva dny hlásil mi Kočí, že v transportu je najen Vozáb, ale i jiní Češi, a sdělil mi číslo vlaku, do kterého je transport zařazen.

Neprodleně jsem odejel do Prahy na ministerstvo zahraničí. Bylo ještě v provisorních úřadovnách, jestli se dobře pamatuji v nějaké škole v Dejvicích. Tam jsem požádal o zá-krok u příslušných sovětských úřadů. To se stalo a v Ostravě byl Vozáb a ostatní Češi převzati policejním důstojníkem Dr. Malvaldem, který náhodou pocházel také z Nymburka. A tak i tento přehmat jednoho velitelství NKVD byl šťastně zlikvidován.

Je ukázkou, jaké delikátní věci v té bouřlivé revoluční době přicházely na pracovní stůl předsedů ROKV. Vžadovaly rychlého rozhodnutí a okamžitého zákroku.

Měl bych ještě vysvětlit, proč byl Vozáb vlastně zatčen. Někdo ho udal, že na jeho statku přespala skupina Vlasovců, prchajících před přicházející sovětskou armádou. Ale jak jsem již konstatoval, tehdy u nás jen málokdo věděl, kdo to vlasovci jsou. Zejména pro venkovské lidi byl Rus jako Rus.

V této souvislosti je vhodné poznamenat, že tehdy pro většinu lidí sovětský občan byl prostě rus. Doklad pro to naleznete i v novinářských zprávách, které zde cituji.

O vykonané práci jsem referoval já. Zpráva byla jednomyslně schválena. Podrobně ji zde neuvádím, protože na stejné téma hovořil i ^{na posledním zasedání klubu R.Š.V.} ~~Dr. Šára~~, tajemník a organizační poradce R.Š.V. Ve svém projevu dotkl se všech problémů, jež byly řešeny. Sice jen heslo vitě, ale na nic nezapomněl a nad to apostrofuje v něm jednotlivé pracovníky, takže jsou zachována jména těch, kdož se zasloužili o budování nymburského okresu. Proto příslušnou část opisují doslovně z novin národního výboru z 20. října 1945.

"Bylo těch úkolů bezpočtu. Zajišťování Němců, zrádců a kolaborantů, sta a sta výslechů, potíže s internačním táborem, se zajatci, zavedení N a trampoty s Němci vůbec. Všechna ta nevděčná a záslužná práce justiční komise-Beneši, Grohu, Ladro, útěk pracovních sil ze zemědělství, stěhování Slováků, Poláků, Bulharů, útěk do pohraničí a do průmyslu, starosty o prázdné dvory, opatřování pracovních sil a pracovní mobilisace města i venkova, vzpomínám tvé péle a poctivé snahy Čavúrku, i vaši Kraumane a Lejaku, zajišťování válečného materiálu a majetku Němců, tak stěžované zásahy vojsk a bohužel i našich lidí, zabírání bytů a zajišťování inventáře, Šulci, zavedení národních správ, soupisy, kontroly, starosty s mnoha dvory a továrnami, Petrucošku, Vachu, úsilovná práce ve školství a kultuře, Gráši, organizace oslav, náv štěvy ministrů Devida, Kály a Majera, předsedy ÚRO Zápotockého, sbřetení se sovětskou armádou a spolupráce s její bezpečnostní službou, potíže s udržováním bezpečnosti vůbec, péče o projiždějící vojenské jednotky, stihání našich zlodějů, šmelinářů a zlatokopů, vzpomínám horlivost i Zahradníčka a jeho gardy, shánění národních pracovních sil, spolupráce s venkovskými místními národními výbory, jak to bylo radostné vychovávat je pro novou práci, Štěpána Boháči,

Pokračování
ze str. 116

kolikrát jste jim radili, vybízovali jejich spory a těžkosti a celá ta podpora přejímání moci děla nictvem, někde pobízení, jinde usměrňování, tu a tam rovnání výstředků, výstavba živnostenské a zemědělské komise, nebylo to vždy lehké docílití nynější kladný postoj našich zemědělců k vládnímu směru a přece se to podařilo, Vechu, Puldo, Dytrichu, parcelace velkostatků, úprava nové a lepší pozemkové reformy, zase práce hlavně Vechova, boj o rozšíření okresu, spolupráce se Sadskou a Lysou, obtíže s místní posádkou a ta spousta starostí se zásobováním i když se nejdřív jelo podle připraveného plánu, jak mnoho nepředvídaných úkolů se objevilo, vidíte Hamře, Sejbala, Čmugře a výstavba silnic, spojení Dobrušky se svátem, výchova politických stran k vzájemné důvěře a tvůrčí spolupráci, Beneši, Grochu, Hamře, Štěpána Boháči a sbírky, sbírky na Terezín, na Prahu, na naše školy péče o repatrianty o děti, o nemocné, podpory všem potřebným, všechna ta neúporná práce našich sociálních pracovníků, Ladro, Pavlovská, Doušová a starosti o okopaniny, o žně, nástup ROVY na žně, výstavba průmyslového referátu, tak slibně se rozvíjí, Matějko a starosti o personál úřadu ONV, organizace nového typu úřadu, zbaveného byrokratického ducha, starosti s živelní pohromou v červenci, výpravy pro repatrianty, podpora vybuřování nové, sjednocené tělovýchovy a nové organizace mládeže, Nesměráku, Vančuro, starosti o finanční kontroly a účtá, nikdo by nevěřil, že naše revoluce byla finančně aktivní, Kloudo, Havlíčku, Ladro a při tom nešlo jen o starost, jen o našich 41 obcí, nýbrž také o celé Poděbradsko a Královéměstcecko. Školy každého z vás nebyly malé, ale největší a největší byly těch, v jejichž rukou se všechna ta činnost sbíhala, kteří nesli těžkou odpovědnost za celý okres velký kus práce jste vykonal Boháči a Tyll!

XVII. Epilog, který má být i epitafem.

V týdeníku "Železničář" č. 13 z 25. dubna 1980 mě radostně překvapilo prohlášení ředitele nymburského musea, že na odbojářské výstavě v čele expozice budou ~~portréty všech členů~~ všechny členy Revolučního okresního národního výboru. A stejně jsem se zaradoval nad zprávou ^{nymburského} "Informačního zpravodaje na květen 1980", že tam bude vyložena Kronika města Nymburka z roku 1945.

Meradoval jsem se proto, že se ~~tam~~ také uvidím a že budu o sobě číst, ale proto, že konečně bude protržena clona tajemství, do níž se v Nymburce halí události před 35 lety.

I spěchal jsem na výstavu, hned první den jejího otevření.

Leč ani portréty, ani kronika tam nebyly.

Někdo to zřejmě nedovolil.

Byl tam jen portret I místopředsedy Al. Tylla, (zato ale téměř v životní velikosti), který přicházejícím školním výpravám byl vydáván za předsedu. Z kroniky pak tam byly jen výpisy, v nichž byly pečlivě vykuchány části ~~zmiňovaných~~, kde byli jmenováni ostatní odbojáři, kteří stáli v čele odboje.

Já, bláhový důvěřivec! Jak jsem mohl předpokládat, že se vlivní nymburští odbojáři zaměnilí a že i vědeckí spolupracovníci by byli tak stateční, aby prosadili historickou skutečnost s objektivní nezáujatostí.

Protože se v tom směru asi již nikdy nic nezmění, stává se tento epilog epitafem nad zapomenutím zarostlým resem nymburské skupiny R 3.

Bude-li moje moje vyličení její činnosti ⁱ odmítnuto v soutěži vypsané předsednictvem ÚV ČSPR,

při svém nevyčísitelném optimismu se budu utěšovat tím, že jsem napsal alespoň více-méně zdařilý nekrolog skupiny, které jsme věnovali své síly a schopnosti svého mužného věku. Alespoň pro nejbližší přátele a spolupracovníky. Mezbylo jich zde už mnoho, odchází jeden po druhém a až země ^{skončí ve} poslední z nás, i ten můj nekrolog ~~odvážně~~ ^{hojnit} do sběru papíru.

XVIII

~~XX~~ Druhý doplněk.

Již během psaní jsem svoji práci konsultoval některými přáteli a po jejím napsání ji předložil k posouzení. Posudky byly kladné až na jeden případ. Jeden z mých mladších přátel mi vytkl, že jsem pomlčel o zastřelení několika Němců za nymburskými dílnami ČSD. Vypráví se, že tam bylo nelegálním způsobem zavražděno několik desítek příslušníků SS. To mě přesvědčilo o tom, jak se nevyplácí vyhnout se nepříjemným případům. Zmocní se jich fůsa a nafoukne je do obrovských rozměrů.

Co se tam skutečně stalo?

Dne 10. května auto příslušníků SS chtělo se prostřílet na západ, ačkoli již Německo kapitulovalo. U zářarásů na okraji Nymburka byli zadrženi.

Velitel ostrahy zářarásů, podpor v zál, S. uspořádal rychlý soud a dal je zastřelit. Učinil tak, aniž měl k tomu zmocnění RONY a bez jeho vědomí.

Případ hlásil mi dodatečně - jestli se dobře pamatuji - št. kap. Jelínek, když už se nedalo nic dělat. Nařídil jsem mu, aby sepsal o případu protokol a zprávu do "Novin národního výboru". Tato zpráva byla otištěna dne 11. května.

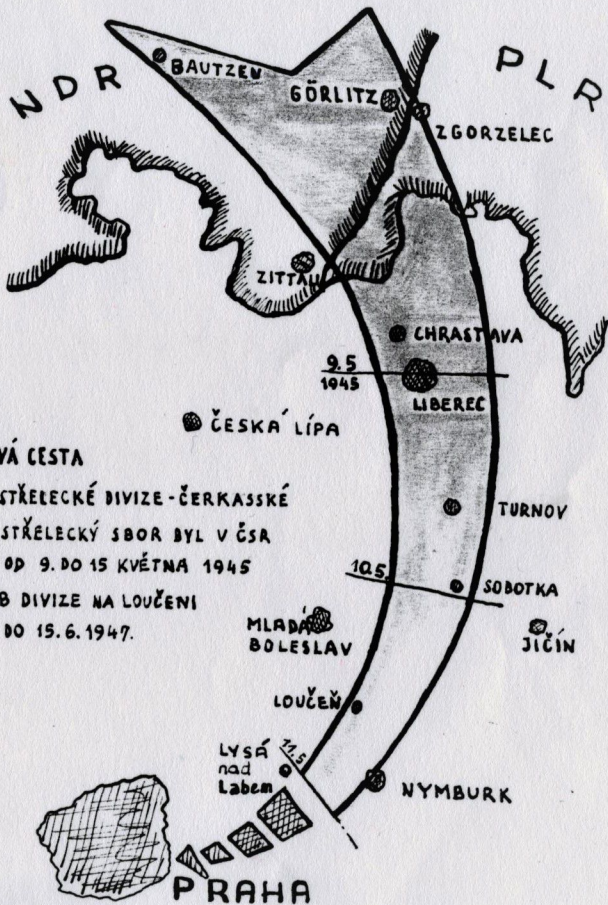
"Vykonaný rozsudek sarti. Včera dopoledne zasedal Lidový soud v Nymburce proti 7 SSManům, kteří byli přistiženi při použití střelné zbraně proti bezbrannému civilnímu obyvatelstvu. Po řádném uvážení jejich činu rozhodl se Lidový soud, aby všech 7 SSManů bylo popraveno, ježto jejich činy byly provedeny po vyhlášení kapitulace. Rozsudek byl vykonán v Nymburce 10. května 1945 dopoledne"

Tedy 7 SSManů, nikoli několik desítek.

Uvažoval jsem o tom, že navrhnou, aby byl podpor. S. pro tento čin poháněn k soudu, ale rozhodnutí bylo těžké. Věděl jsem, že tak učinil v těžkém rozčilení, kdy nebyl schopen ~~chladně~~ ^{chladně} rozvahy. Dověděl se totiž krátce před tím, že oddíl SS zadržel bratra jeho manželky, který byl ve službě jako kurýr a bestiálně ho umučil.

Mezi tím byly podobné činy z revolučního období amnestovány a stíhání podpor. S se stalo bezpředmětným.

BOJOVÁ CESTA

294 STŘELECKÉ DIVIZE - ČERKASSKÉ

48 STŘELECKÝ SBOR BYL V ČSR

OD 9. DO 15. KVĚTNA 1945

ŠTÁB DIVIZE NA LOUČENI

DO 15. 6. 1947.